

FTAXP 03.20

*А.И. Қасабекова¹**¹Қазақ ұлттық хореография академиясы
(Нұр-Сұлтан, Қазақстан)***ТАРИХИ САНАНАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ
БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ САБАҚТАСТЫҒЫ ЖӘНЕ
ТӘРБИЕЛІК МАҢЫЗЫ****Аннотация**

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында-ақ тарихымыздағы «ақтаңдақтарды» жою және тарихи санананы қалыптастыру мақсатында бірқатар іс-шаралар атқарылды. Мақалада «Мәдени мұра», «Халық – тарих толқынында», « Мәңгілік ел», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалары мен «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласының тарихи сананы қалыптастырудағы сабақтастығы мен тәрбиелік маңызы ашып көрсетіледі. Ата-бабаларымыздың адамзат тарихында алғаш болып ашқан жаңалықтары арқылы жастардың бойына еліне, жеріне деген мақтаныш сезімдерін қалыптастырып, Қазақстанның патриоттарын тәрбиелеуге көмектеседі.

Түйінді сөздер: *Тарихи сана, Мәдени мұра, Мәңгілік ел, Рухани жаңғыру, Ұлы дала.*

*A.I. Kassabekova¹**¹Kazakh national academy of choreography
(Nur-Sultan Kazakhstan)***CONTINUITY AND EDUCATIONAL VALUE OF THE
PROGRAM FORMATION OF HISTORICAL
CONSCIOUSNESS****Annotation**

In the early years of independence of the Republic of Kazakhstan, to eliminate the “blank spots” in our history and the formation of historical consciousness, many events were held. The article reveals the educational significance and continuity in the formation of historical consciousness of the program “Cultural Heritage”, “People - in the stream of history”, “Eternal country”, “The Future of Kazakhstan: the program “Spiritual revival” and “Seven faces of the Great steppe”.

Created by our ancestors, historical values in the history of mankind instill in youth a feeling of love for their native land and native country, and help educate Kazakhstani patriots.

Key words: *historical consciousness, Spiritual heritage, Manggilik el, Spiritual re-birth, Great steppe.*

*А.И. Касабекова¹**¹Казахская национальная академия хореография
(Нур-Султан, Казахстан)***ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ И ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ
ПРОГРАММЫ ФОРМИРОВАНИЯ
ИСТОРИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ**

Аннотация

В первые годы независимости страны, в целях устранения «белых пятен» нашей истории и формирования исторического сознания, были организованы значимые проекты. В статье раскрывается воспитательное значение и преемственность в формировании исторического сознания программ «Культурное наследие», «Народ – в потоке истории», «Мәңгілік ел», «Будущее Казахстана: Программа «Рухани жаңғыру» и «Семь граней Великой Степи».

Исторические ценности, созданные нашими предками, в истории человечества прививают молодежи чувство любви к своей родной земле и родной стране, помогают воспитывать патриотов Казахстана.

Ключевые слова: историческое сознание, духовное наследие, Мәңгілік ел, духовное возрождение, Великая степь.

Кіріспе. Еліміздің мақсаты әлемдегі дамыған 30 мемлекеттің қатарына ену. Бұл мақсатқа жету үшін бәсекеге қаблетті, елін, жерін, Отанын сүйетін патриот мамандар тәрбиелеу бүгінгі күннің өзекті мәселелерінің бірі. Сондықтан тарихи сананы қалыптастыруға бағытталған бағдарламалардың сабақтастығы мен тәрбиелік маңызын ашып көрсетуден де қажеттігі осыдан туындайды.

Зерттеу әдістері. Мақалада «Мәдени мұра», «Халық – тарих толқынында», «Мәңгілік ел», «Қазақстанның болашағы: Рухани жаңғыру» бағдарламалары мен «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаларын салыстыру, сараптау, жүйелеу, жалпылау әдістерін қолдану арқылы олардың логикалық жағынан байланысты және қоғамның өзгеруіне қарай бірін-бірі толықтырып отыратыны дәлелденеді.

Тақырып бойынша әдебиеттерге шолу. Қазақстан Республикасының тұңғыш президеенті Н.Ә. Назарбаевтың «Тарих толқынында» кітабы тарихи сананы қалыптастыруға бағытталған барлық бағдарламалардың теориялық негізі болып табылады деп айтуға болады. Өйткені бұл еңбекте тарихи сананы өзгертудің нақты себебтерін ашып берді. Тарихи болашағына деген ғасырлар бойғы үмітсіздік ұлттық мініз - құлықты күйретіп, қадір-қасиетін шайды, қазақ халқының небір данышпан перізенттер мен көсемдері тарихтың қарғыс атқан тұзағында тұншықты, ұлттың амандығы үшін олар тарихтың тәлкегіне көнуіне мәжбүр болды. Ал, халқымыз тәуелсіздігін алғаннан кейін құлдық санадан арылуға мүмкіндіктер туғанын айтады.

Н.Ә. Назарбаевтың «Ұлт жоспары – қазақстандық арманға бастайтын жол» атты 2016 жылғы 6 қаңтардағы жолдауында Қазақстанды Ұлы Дала елі атауды және Мәңгілік елді құру ұлттық идеямызға айналғанын айтты. Мәңгілік ел Патриоттық актісінің тарихы және рухани күші де осыдан танылуы тиіс деген бағдар жасады.

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы және «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласы мақаламда кеңінен талдау жасалған.

Х. Әбжанов «Ұлы Дала – ұлттық тарих тірегі» атты мақаласында Ұлы дала дегенім не? Оның адамға, қоғамға, тарихқа ықпалы қандай?

Осы сұрақтарға жауап іздегенде сүйенетін методологиямыз бар ма? деген мәселелерге тоқталады. Дала ықлым заманнан бергі байлығымыз, атамекеніміз, бәріне тірек діңіміз дейді. Х. Әбжанов мақаласынды ғалым байырғы түркілерден жеткен «Мәңгі ел» нені білдіретінін, мәні мен мазмұнына тоқталады.

С.Айнақұлов пен Д. Айнақұловтың «Қазақстан Республикасы тұңғыш Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласының тарихи, философиялық, мотивациялық және стратегиялық мәні» атты мақаласында Ұлы Даланың жеті қырына философиялық көзқарас тұрғысынан талдау жасаған.

Зерттеу нәтижесі. Шынайы жазылған тарих – бүкіл халықтың, жас ұрпақтың тарихи санасын қалыптастыруға ықпал ететін тәрбие құралы. Алайда, Кеңес өкіметі жылдарында Қазақстан тарихы бұрмаланып, шындықты жасырып келді. Сондықтан республикамыздың Президенті Н.Ә. Назарбаев тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында-ақ ұлт тарихындағы «ақтандақтарды» жоюға бағытталған шараларды іске асыра бастады. Республикамызда 1997 жылды – «Ұлттық бірлік және жаппай саяси жазалау құрбандарын еске алу жылы», 1998 жылды – «Ұлттық тарих жылы» деп жариялады. Қазақстан тарихшылары өз еліміздің тарихына байланысты деректерді зерттеп, шынайы тарихын жазуда.

Ұлттық тарих мәселесіне бұрыннан жіті көңіл бөліп келе жатқан ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаев 1999 жылы жарық көрген «Тарих толқынында» еңбегінде ұлттық тарихты тереңінен зерделеді. Қазақ жерлерін Ресей империясының жаулау тарихы қайта зерттеу қолға алынды. Сонымен қатар тоталитарлық жүйенің бетпердесін ашып, «Тоталитаризмнің өзге бір «тамаша формуласы – ұлттық санананы элеументтік – таптық санамен алмастыру... Ұлттық тарихты саналы түрде әдейілеп қаралау тоталитаризмнің сүйегіне біткен әдеті болатын. Тоталитаризмнің психологиялық зардаптарынан арылу біздің болашақты жобалауымыз үшін ғана емес, өткенді жаңаша түсіндіру үшін қажет», – деп тарихшы ғалымдарға жол көрсетті [1, 230-231 б].

2003 жылды «Мәдениетті қолдау жылы» деп белгіленіп, тарихымыздың ақтандақ беттері қайта қаралып, құлдырап бара жатқан мәдениетімізді сақтап қалу үшін көптеген жұмыстар атқарылды. Осы атқарылған жұмыстарды кешенді түрде жалғастыру мақсатында Президенттің жарлығымен 2004 – 2006 жылдарға арналған «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы қабылданды. Бұл бағдарламаның мақсаты: рухани және білім беру жүйесін дамыту, мәдени мұраның сақталуын және тиімді пайдаланылуын қамтамасыз ету, тарихи және сәулет ескерткіштерін жаңғырту, мәдени мұраны зерделеудің біртұтас жүйесін құру – фольклор, дәстүр, әдет-ғұрыптар, мемлекеттік тілде гуманитарлық білімнің толық бағалы қорын құру.

Қытайға, Түркияға, Монғолияға, Ресейге, Жапонияға, Египетке, Өзбекстанға, Арменияға, АҚШ пен Батыс Европа елдеріне ғылыми – іздестіру экспедициялары ұйымдастырылып, Қазақстанның тарихы, этнографиясы, өнері жөнінде еліміздің ғылыми топтарында бұрын белгісіз болып келген 5 мыңға жуық қолжазбалар мен баспалық басылымдар табылып, сатып алынды. Тек, Қытайға жасалған экспедицияның барысында Қазақстанның тарихы мен мәдениеті бойынша бұрын зерттелмеген 3500 – ге жуық дереккөздер табылды. Оған қоса ұлттық және әлемдік ой – сана басылымдарының сериялары бойынша барлығы 218 аталым кітап әзірленіп, жарыққа шықты.

«Мәдени мұра» бағдарламасы бойынша тарихи - мәдени мұрамызды қалпына келтірудің тәрбиелік мәні зор. Білімгерлердің саяси санасын көтеру - біздің мемлекетіміздің аса маңызды рухани негіздерінің бірі болып табылады.

Еліміздің рухани әлемін дамытуда сүбелі үлес болып табылатын, ұлттық мәні зор «Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасын ЮНЕСКО тарапынан да – дүниеде сирек кездесетін жоба, басқа елдерге де өнеге болатын құжат деп ерекше атап көрсетті.

2013 жылы «Халық – тарих толқынында» бағдарламасы арқылы әлемнің ең белді архивтерінен төл тарихымызға қатысты құжаттарды жүйелі түрде жинап, зерттелуде. Бұл бағдарлама аясында қазақтың ұлттық тарихының шеңбері кеңейді және ұлттың жаңа тарихи дүниетанымын қалыптастыруға жол ашылды. Елбасы бағдарламасының жаңа тарихи сананы негіздеудегі маңызы өте зор.

Президент Н. Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиялық – бағдарламасында Қазақстанды 2050 жылға қарай әлемнің ең дамыған отыз елінің қатарына қосу және болашақта тәуелсіз елімізді «Мәңгілік Ел» ету мұраты алға қойылды. Оған жетудегі жеті басымдықтың бірі - біздің көпұлтты және көп конфессиялы қоғамымызда жаңа қазақстандық патриотизмді қалыптастыру, яғни ел бірлігін сақтау және нығайту міндеті алға қойылды.

Н. Назарбаев 2016 жылғы 6 қаңтардағы «Ұлт жоспары - қазақстандық арманға бастайтын жол» атты жолдауында: «Біз көптеген сынақтарға абыройлы төтеп бердік, шынықтық, рухымызды күшейттік. Біз жаңа Қазақстанды – Ұлы Дала Елін құрдық. Ұлт жоспарын орындай отырып, біз өзіміздің Ұлттың Өрлеу Дәуірінің көкжиектерін кеңейтеміз, өзіміз Тәуелсіздік жылдары ішінде қол жеткізген және бізге жаһандық даму берген барлық мүмкіндіктерді пайдаланамыз», - деп Ұлы Дала Елінің алға қойған мақсаттарын айқындап берді [2].

Ата – бабаларымыз осындай кең байтақ жерді жауларымыздан қорғап, бізге жеткізіп берді. Сондықтан Елбасының жолдауындағы «Мәңгілік ел» идеясы адамгершілік пен Отан сүйгіштік сезіммен өскен жас Қазақстан қоғамының рухани өзегі болуға тиісті. Президи-

дент рухани құндылықтарымызды: тарихты, мәдениетті, даланың дана ойларын ең биікке қойып отыр. Өзінің өткенін білмеген келешекке жылжи алмайды. «Мәңгілік ел» ата - бабаларымыздың армандаған негізгі құндылықтарын бейнелеп қана қоймайды, сонымен қатар республикамыздың келешекте дамуын, дамыған 30 елдің қатарына ену жоспарын да айқындап берді. Мәңгілік Ел – Қазақстанның ұлттық идеясы және оны мемлекеттік идеологияға айналдыру мақсаты алға қойылып отыр.

Елбасы 2017 жылы жарық көрген «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» мақаласында Қазақстанның үшінші жаңғыруы басталғанын жариялады. Қоғамның санасын жаңғыртудың бірнеше бағытын айшықтап көрсетіп берді: бәсекелік қабілет, прагматизм, ұлттық бірегейлікті сақтау, білімнің салтанат құруы, Қазақстанның революциялық емес, эволюциялық дамуы, сананың ашықтығы [3].

Ұлттық код, ұлттық мәдениет сақталмаса, ешқандай жаңғыру болмайды.

Елбасының «Рухани жаңғыру» мақаласының екінші бөлімі таяу жылдардағы міндеттерге арналған. Сол міндеттердің ішінде, «Қазақ, Туған жерге туынды тік» деп бекер айтпаған. Патриотизм кіндік қаның тамған жеріңе, өскен ауылыңа, қалаң мен өңіріңе, яғни туған жеріңе деген сүйіспеншіліктен басталады. Сол себепті «Туған жер» бағдарламасын қолға алуды ұсынады. Оның ауқымы ізінше оп - оңай кеңейіп, «Туған елге» ұласады. Туған жерге деген сүйіспеншілік қалыптастыру мақсатында білім беру саласында ауқымды өлкетану жұмыстарын жүргізуді, экологияны жақсартуға және елді мекендерді абаттандыруға баса мән беруді, жергілікті деңгейдегі тарихи ескерткіштер мен мәдени нысандарды қалпына келтіруді көздейді. Патриотизмнің ең жақсы үлгісі орта мектепте туған жердің тарихын оқытуға көңіл аударуды ұсынды.

Халықтың санасына жалпыұлттық қасиетті орындау ұғымын сіңіру мақсатында «Қазақстанның қасиетті рухани құндылықтары» немесе «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы» жобасын жасауға тапсырма берді.

Тарихи сананы жаңғыртудың жолдарын көрсеткен жоғарыда айтылған «Халық – тарих толқынында», «Мәдени Мұра», «Мәңгілік ел», «Рухани жаңғыру» бағдарламаларының жалғасы ретінде Елбасымыздың «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласы 2018 жарық көрді. Бұл мақала әр қазақстандықты мақтаныш сезіміне бөледі, ел мен жердің өткені, бүгіні, келешегі жайлы ойға қалдырады. Ұлы Дала дегеніміз – ата – бабаларымыздың ғасырлар бойы мекендеп, жауларынан қорғап, ұрпақтарына жеткізген қасиетті жері. «Халыққа мекен, тілі мен мемлекеттігіне тірек болған даланың тарихындағы нағыз ұлылықтың белгісі оның мәңгілігінде. Жердің мәңгілік болуы – бол-

мауы халқының бар-жоғымен, аз-көбімен анықталмайды. Керісінше, халықтың мәңгілік болу - болмауы жерінің бар - жоғымен, жерін қорғай алуымен шешіледі. Міне, осы тұрғыдан келгенде 2014 жылы Елбасымыз ресми түрде жария еткен «Мәңгілік ел» ұлттық идеямыздың тағдыры бірінші кезекте жерге байлаулы. Оның бастау бұлағын іздесек байырғы түркі заманына кетеміз. Елбасы бабалар мұрасына заманауи мән беріп, оны ХХІ ғасырдағы қазақ қоғамының басты идеясы биігіне көтерді [4, 12-13 б], - деп айтқан ҰҒА академигі Хангелді Әбжановтың пікірі жастарды «Мәңгілік ел» құруға, жерін қорғауға шақырады.

Дәстүрлі қазақ қоғамында жас ұрпаққа тәрбие беру тарихи білім беруден басталады. Соның айғағы ретінде, «Жеті атасын білмеген жетесіздік» деген қанатты сөздің мағынасы өте тереңде жатыр. Шыққан тегің мен ата - бабаларын біліп қана қоймай, келешек ұрпақ пен елдің тағдырын ойлау деген сөз. Қазақ қоғамында жеті саны киелі, қасиетті сан, сондықтанда ел басымыз киелі санды мақалаға арқау етіп алып отыр.

«Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласы екі тараудан тұрады. «Ұлт тарихындағы Кеңістік пен Уақыт» деп аталатын бірінші тарауында атқа міну мәдениеті, ұлы даладағы ежелгі металлургия, аң стилі, алтын адам, түркі әлемінің бесігі, Ұлы Жібек жолы, Қазақстан - алма мен қызғалдақтың отаны деп аталатын бөлімшелерден тұрса, екінші тарауы «Тарихи сананы жаңарту» деп аталып, төмендегі бөлімшелерден тұрады: «Архив – 2025», Ұлы Даланың ұла есімдері», «Түркі әлемінің генезисі», «Ұлы Даланың ежелгі өнер мен технологиялар музейі», «Дала фольклоры мен музыканың мың жылы», «Тарихтың кино өнері мен телевизиядағы көрнісі» деп аталатын тақырыптардан тұрады [5].

Атқа міну мәдениеті мен жылқы шаруашылығы жер жүзіне Ұлы даладан тарағаны тарихи ақиқат. «Жылқының қазақ жерінде Ботай мәдениетінде алғаш болып үйретілгенін археологиялық қазба жұмысы кезінде қымызды сақтаған ыдыстар мен жылқы тістеріндегі ауыздықтың түсірген сызаттары дәлелдейді. Археологиялық олжалар мұны б.з.д. 3500 жыл шамасында болғанын дәлелдейді» [6. 4 б]. Біздің өткеніміздің бәрі де атпен байланысты. Қазақстанның осындай үлкен территориясын ұрпақтарына сақтап қалуы да салт атты батырлардың арқасы емес пе? Елбасы мақаласында ата - бабаларымыздың жылқы өсіру, оны баптап күтіп, құрметтеу ата-кәсібін ұрпақтардың жалғастыруына рух беріп отыр. Сонымен қатар жылқының қолға үйретілуінің өзі әлемдік дамуға орас зор әсер етті. Оның бүгінгі киім үлгісінің қалыптасуынан бастап, халықаралық дамуға ықпал еткен, ірі империяның құрылуына әсер етті.

Ұлы далада ежелгі металл өндірудің ошақтарының бірі болды.

Солтүстік, орталық, батыс Қазақстан аумақтарында металлургия IV-III мыңжылдықтарда дами бастады. Жылқының қазақ даласында қолға үйретілгенін ескерсек, металл өндірудің де бізден басталуы заңды құблыс. Себебі, жылқы әбзелдері үзеңгі, ауыздық, таға сияқты бұйымдар металдан жасалады. Ежелгі замандағы тұрғындар өздеріне қажетті өнімдерді өндіріп, экономикалық жағынан тәуелсіз өмір сүргені белгілі. Мұны археологиялық қазба жұмыстары дәлелдеп, кен орындары мен ежелгі пеш қалдықтары айғақ болып отыр. Сол заманғы адамдар метал қорыту үшін пеш салып, балқыту температурасын табуы, көріктерді қолдануы, түрлі металдарды тәжірибе жүзінде білуі олардың ой-өрісі мен санасының жоғары болғандығын дәлелдейді. Осы арқылы Елбасы жас ұрпаққа ата - бабаларымыздың көрші елдерге бәсекелестік тудыра аларлықтай күшті ел болғанын көрсетуді мақсат еткендей. Ата – бабаларымыз алтынды өндіріп қана қойған жоқ, оны тұрмыстың барлық саласына кеңінен қолданды. Оған дәлел Алтай мен Атыраудың арасындағы кең байтақ даламыздан оншақты «Алтын адам табылды». 1969 жылы Есік орғаннан табылған «Алтын адам» дүние жүзіне әйгілі болды. Одан басқа алтын ат-әбзелдермен жерленген жылқылар да табылып отыр.

Елбасы мақаласында Ежелгі қазақ жеріндегі «Аң стильді» мәдениет арқылы сақ өркениетінің өте жоғары деңгейде болғанын көрсетеді. Яғни мемлекеттіліктің болуы, мәдениеттің дамығандығы, жазу үлгісінің болуы ешбір өркениеттен кем түспейтінін дәлелдейді. Елбасы «Біздің ата –бабаларымыз қоршаған ортамен етене өмір сүріп, өздерін табиғаттың ажырамас бөлшегі санаған. Ұлы Даланы мекендеген халықтардың дүние танымы мен құндылықтарын қалыптастырды. Өз жазуы мен мифологиясы бар Қазақстанның ежелгі тұрғындарының озық мәдениеті болды» деп қазақ жерінде өркениеттің жоғары болғандығын айтып отыр [5].

Еуразияның кіндігінде орналасқан Ұлы даламыз – Шығыс пен Батыстың арасында жатқан қақпа, өркениеттер мен мәдениеттер тоғысқан алтын көпір. Әлемдік сауда жүйесінің дамуына, бүгінгі транзиттік «дәліздердің» пайда болуына ықпал еткен «Ұлы жібек жолының» біздің жерімізден өтуінің маңызы зор. Жібек жолының бойында мәдениет пен өнердің, сауданың орталықтары қалаладың пайда болуы елдің экономикасының дамуына әсер етті. Сонымен қатар ұлыстар мен елдер арасындағы әлемдік өзара тауар айналымы мен халықтар ынтымақтастығын дамытуға негіз болды.

«Түркі әлемінің бесігі» арқылы түркі мемлекеттері империялық деңгейге көтеріліп, Қазақстанның экономикалық, саяси, мәдени өміріне өшпес із қалдырғаны паш етілді.

Елбасы «Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласында «Асқақ Алатаудың баурайы алма мен қызғалдақтың «тарихи отаны» екені ғылыми

тұрғыда дәлелденген» деп жария етті. Қазақстандағы Іле Алатауының бөктері барлық алмалардың шыққан түбірі деп есептеледі. Алматы қаласы алманың отаны. Ол алмалар Жібек жолы арқылы басқа өңірлерге тараған. Қазақстанның әрбір азаматы өз елінің тарихы мен мұрасының терең екенін білуге тиісті.

«Ұлы Даланың жеті қыры» мақаласының «Тарихи сананы жаңғырту» деп аталатын екінші бөлімінде еліміздің тарихы мен ұлы тұлғаларымыз жайлы зерттелмеген деректер әлі де жеткілікті. Сондықтан жеті жылдық бағдарлама қабылданып, «Архив - 2025» бағдарламасы бойынша құжаттарды цифырлық форматқа көшіріп, баршаға қолжетімді етуге тапсырма берді.

«Өз тарихыңа деген мақтаныш сезімін ұялатып, отаншылдық тәрбие беру мектеп қабырғасынан басталу тиіс. Сондықтан мектептер мен барлық өңірлердегі өлкетану музейлерінің жанынан тарихи – археологиялық қозғалыстар құру маңызды. Ұлт тарихын санаға сіңіру барша қазақстандықтардың бойында өз бастауларына деген ортақтық сезімін қалыптастырады» [5] деп елінің, жерінің тарихы мен мәдениетін мақтаныш ететін, отансүйгіш жастарды даярлау қажеттігін көрсетеді.

«Ұлы даланың ұлы есімдері» атты бағыт бойынша биылғы жылы Хәкім Абайдың 175 жылдығы, ғұлама ғалым Әбу - Насыр Әл-Фарабидың 1150 жылдығы кең көлемде аталып өтіп жатыр. Бұл іс-шаралардың жалпы халық үшін, әсіресе жастар үшін тәрбиелік маңызы орасан зор. Қазақстан республикасының Президенті Қ.К.Тоқаев «Абай және ХХІ ғасыр» аты мақаласында Ұлы Абайдың осы «толық адам» тұжырымын мемлекеттік деңгейде ұлт өміріне қолданатын өміршең концепцияға айналдыруға болатыны туралы келелі ой айтты және ойшылдың мұрасынан тағылым алуға шақырады. Абай айтқан «ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек» сияқты адамдық қасиеті бар, өзін зиялы санайтын әрбір азаматты жас ұрпақтың тәрбиесі толғандыра анық [7].

Қорытынды. Өз елінің ұлттық дәстүріне, тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарау кез келген тәрбиенің негізі болып табылады және ең зор ұлттық құндылығымызды көрсетеді. Шыққан тегімізге зор мән беріп қарау арқылы ғана нағыз азаматтар тәрбиелеп, мықты мемлекет құра аламыз.

Еліміз тәуелсіздігін алғаннан кейін экономикамызды көтерді, ұлттық рухымызды, тарихи санамызды қалыптастыру мақсатында «Мәдени мұра», «Халық – тарих толқынында», «Мәңгілік ел», «Қазақстанның болашағы: Рухани жаңғыру» «Ұлы Даланың жеті қыры» бағдарламаларын қабылдады. Бұл бағдарламалар бірін бірі толықтырып, бір-бірінің логикалық жалғасы сияқты жүйелі түрде заман талабына сай жазылған тәрбиелік мәні зор ерекше туындылар.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Назарбаев Н.Ә. Тарих толқынында. – Алматы: Атамұра, – 1999. – 296 б.
2. Назарбаев Н.Ә. Ұлт жоспары – қазақстандық арманға бастайтын жол. // Егемен Қазақстан. – 2016. – № 2 (28730).
3. Назарбаев Н.Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру. // Егемен Қазақстан. – 2017. – №70 (29051).
4. Әбжанов Х. Ұлы Дала – ұлттық тарих тірегі. // Ақиқат. – 2019. – №4. – 10-14 бб.
5. Назарбаев Н.Ә. Ұлы даланың жеті қыры. // Егемен Қазақстан. – 2018. – № 223 (29454).
6. Айнақұлов С., Айнақұлов Д. Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті-Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласының тарихи, философиялық, мотивациялық және стратегиялық мәні. // Қазақстан тарихы: әдістемелік журнал. – 2019. – №4 (197). – 3-11 бб.
7. Тоқаев Қ.К. Абай және ХХІ ғасыр. // Егемен Қазақстан. – 2020. – №5 (29734).

References:

1. Nazarbaev N.A. *Tarih tolkynynda*. – Almaty: Atamura, **1999**. – 296 b. (*In Kazakh*).
2. Nazarbaev N.A. *Ult zhospary – kazakstandyk armanga bastajtyn zhol*. // Egemen Kazakstan. – **2016**. – № 2 (28730). (*In Kazakh*).
3. Nazarbaev N.A. *Bolashakka bagdar: ruhani zhangyru*. // Egemen Kazakstan. – **2017**. – №70 (29051). (*In Kazakh*).
4. Abzhanov H. *Uly Dala – ulttyk tarih tiregi*. // Akikat. – **2019**. – №4. – 10-14 bb. (*In Kazakh*).
5. Nazarbaev N.A. *Uly dalanyyn zheti kyry*. // Egemen Kazakstan. – **2018**. – № 223 (29454). (*In Kazakh*).
6. Ajnakulov S., Ajnakulov D. *Kazakstan Respublikasy tungysh Elbasy N.A. Nazarbaevtyn «Uly dalanyyn zheti kyry» makalasyryn tarihi, filosofijalyk, motivacijalyk zhane strategijalyk mani*. // Kazakstan tarihy: adistemelik zhurnal. – **2019**. – №4 (197). – 3-11 bb. (*In Kazakh*).
7. Tokaev K.K. *Abaj zhane XXI gasyr*. // Egemen Kazakstan. – **2020**. – №5 (29734). (*In Kazakh*).